

ΗΘΙΚΗΝ
ΠΑΝΑΡΕΤΟΝ
ΤΩΝ ΑΚΡΙΒΩΣ ΠΕΡΙΠΑΤΟΥΝΤΩΝ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ,

ἐν τῇ Παλατοκώμῃσιν Ἀκαδημία

πρὸς διάλεξιν τὴν δημοσίαν

τῇ ἕκτῃ μισκῖντθ τῷ Πυκνεψιῶνθ, αΨθ

καθέδρας τῆς Θεολογικῆς

ἐπιβιβάσκων

Ο ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Ο ΣΩΝΝΤΑΓΙΟΣ

ὁ τῆς Θεολογίας Πρωτοδιδάσκαλθ καὶ Πρωτεκκλησιαστῆς

ὁ τῶν Ἑλληνικῶν Ἐπιστάτης,

καὶ ὁ Θεσιοφύλαξ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΕΛΛΑΔΙΟΣ

Λαρισαῖθ ὁ Θεσσαλός.

Ἐκ μολυβδογραφεῖα τῷ Γύττῳ Οἰλλέμῳ Κωλαίῳ,

τῷ τυποδέτῳ Ἀκαδημικῷ.

Α. Ω.

Παράγραφος α.

ναλογίαν τινὰ περὶ μιν ἐπιδείξαι ἔιδον
 τὰ ἀρετῶν Ἀριστοτελείου καὶ Χρυσιανῶν, ἔδεν
 περὶ γιαιότερον ἠγησάμεθα ἀντὶ τῆς ἀρχῆς σκέ-
 ψασθαι, τὴν τάξιν τῆς ἠθικῶν ἀρετῶν τηρῆντας,
 ἣν ἐν βίβλοις ταῖς Νικομαχικαῖς ὁ Σταγειρίτης διέσωσε, πῶς
 ἡ πανάρετος ἠθικὴ, ἐκλικῶς διακειμένη πρὸς Χρυσιανούς, τοῖς
 ἀκρεβῶς περιπατοῦσιν, ἤγαν τῆς ἀκρεβείας ἢ Περιπατητικῆς, ἀλ-
 λά Προφητικῆς καὶ Ἀποστολικῆς ἐπιφυσόμενοις, ὑπάρχει.

β.

Καὶ ἡ ἀνδρεία μὲν (ἐνθεν γὰρ ἀρκτέον) δι' ἧς ἡ πίσις ἐστὶν ἐνεργ-
 γυμένη, καὶ αὐτὴ ἐστὶ μεσότης ἢ ὀρθότης πρὸς τὰ θάρραλέα καὶ φοβερά,
 ἤγε, ὡς ἔπος εἰπεῖν καὶ τὰ πάθη ὀνομάζειν, πρὸς φόβους καὶ θάρρη
 Ἐῶθ' ὅτε μὲν γὰρ φατέον ἅμα τῷ Χρυσῷ Ἀπόστρεψον τὴν μάχαιραν

εἰς τὸν τόπον αὐτῆς· Ἐὖθ' ὅτε δὲ καὶ ῥητέον ἅμα τῷ Ἀποστόλῳ·
 Τυγχάνομεν ὄντες χριστιανοὶ, ἐν παντὶ θλιβόμενοι, ἀλλ' ἔστυ-
 χωρέμενοι ἀπορέμενοι, ἀλλ' ἔκ ἀπολλύμενοι· οὐδὲν δὲ διαφέ-
 ρει, ἢ ἀνδρείαν ἢ πολεμικὴν τῆς εἰρηνικῆς διορίζειν, ἀνθ' ὧν πᾶς
 ὁ τῶν χριστιανῶν βίος ἔκαθίστηκεν ἄλλο τι, πλὴν τοῦ πολέμου.
 Τὰ γὰρ ὅπλα τῆς στρατείας ἡμῶν ἔσονται σαρκικά, ἀλλὰ δυνατὰ ἰσχύ-
 οῦσιν ἐναντίον τῆς κατὰ σὰρκα ἰσχυροῦσιν ὀχυρωμάτων.

γ.

Ἐπειδήπερ ἐν ἑκέσιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς σὰρκα καὶ σάρκα, ἀλλὰ
 πρὸς τὰς ἀρχαίς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τὰς κοσμοκράτορας τῆς
 σκοτίας τοῦ αἰῶνος καὶ τῆς ἐπιθυμίας, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς
 ἐπεφροσύναις· διὰ τοῦτο ἀναληπτέον ἢ πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, ταῦτά ἐστι, τὰ
 φυλακτήρια καὶ ἀμυνήρια. Τίνα πέφυκε τὰ φυλακτήρια; Περί-
 ζωμα τῆς ἀληθείας, θώραξ τῆς δικαιοσύνης, ὀποδήματα τῆς εἰρήνης,
 θυρεὸς τῆς πίστεως, καὶ σπειροκέφαλα τοῦ σωτηρίου. Τί δὲ τὸ ἀμυν-
 τήριον; Ἡ μάχη τοῦ πνεύματος, ὅ ἐστι ῥῆμα Θεοῦ. Οὐ μνηρίζη
 ἡ λέξις (ἐξὸν εἰπεῖν) Ἰλιάδ. γ. 512. τλ.

Κημῖδας μὲν πρῶτα περὶ κνήμησιν ἔθηκε
 καλὰς, ἀργυρέοισιν ἐπισφουρίοις ἀραρυίας·
 Δεύτερον αὖ θώρηκα περὶ στήθεσιν ἔδυνεν
 Ἀμφὶ δ' ἄρ' ὤμοισιν βάλετο ξίφος ἀργυρόηλον
 χαλκίον· αὐτὰρ ἔπειτα σάκος μέγα τε σιβαρόντε·
 Κρατὴ δ' ἐπ' ἰφθίμῳ κυνέην εὐτυκίον ἔθηκεν.

Τάναγ.

Τὰν ἀνθία λεξείαμεν ἀν τὰυτη τῆ ἀρετῆ, καθ' ὑπερβολὴν μὲν θρασυ-
τητα, ἧς παράδειγμα ὁ Πέτροϛ, ὁ ἔ μάχᾶσθαι ἀπισπασάμε-
νϛ, καθίσαλαῖ κατ' ἔλλειψιν δὲ ἡ δειλία, ἧς παράδειγμα ὁ
αὐτὸς, ἄλλω τῷ χρόνῳ ἔλιγόπισϛ, οἷοναῖ ἅμα τοῖς συμμαθη-
ταῖς ἐν τῷ πλοίῳ. Μοινοῦνχὶ μεμπτέον αὐτῷ θρασυδειλίας ἕνεκα.

ⲁ

Ἐχομένη τῆς ἀνδρείας ὡσαύτῳ φιλοσόφῳ ἐστὶν ἡ σωφρο-
σύνη, ἡ μεσότης ἡ ὀρθότης πρὸς ἡδονὰς ἀφῆς γέυσεώσθαι καὶ λύπας
ἕ πάσας, ἡτῆον δὲ πρὸς τὰς λύπας. Ὁ Χριστιανὸς ἔ μόνον ἐν τῇ
ἡδονῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ λύπῃ μετριοπαθεῖν ἔμαθεν. Ἀνθ' ὧν προσλί-
θησιν. Ἡ σωφροσύνη σώζει τὴ φρόνησιν, τῇ μὲν ἐν τῷ τ' σαρκι-
κῶν ἐπιθυμιῶν ἀπέχεσθαι, αἵτινες τρατεύονται καὶ τῆς ψυχῆς,
τῇ δὲ ἐν τῷ τοῖς βρώμασι καὶ πόμασιν ὀρθῶς χρῆσθαι. Ἀυτοῖς
νομέμως χαίρειν, καὶ καρδίαν δὲ ἔ βαρύνειν, ἔδὲ τὴ πλεσιον πρὸς
τὴν αὐτῶν κατάχρησιν ἀναγκάζειν εἶωθεν. Ὁμοίως καὶ τῆς καθ'
ἀφῆν ἡδονῆς ἀφεκτέον, ἐν τῷ τ' καρδίαν κληῖσθαι καθαράν, καὶ
τὴ ἀφροδισίων ἐπιθυμιῶν ἄμοιρον, ἐν τῷ σαυρῆν τῆς σαρκὸς ἐπι-
θυμίας, καὶ φεύγειν πάσας τῆς πορνείας ἢ μοιχείας ἀφορμάς,
ὡσε μὴ εἶναι ἡμᾶς κακὰ θηρία, γαστέρας ἀργαῖς, καθάπερ
οἱ κρῆτες ἐγειήθησαν φιλοσοφίῃ. Πορνεία δὲ καὶ πᾶσα ἀκα-
θαρσία καὶ ἀσχηρότης μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ἡμῖν, καθὼς πρέπει ἀγίοις.
Ἄκρα γὰρ, τῆς μεσότητῆ τῆς αὐτῆς ἀπόντα, λέγομεν ὑπερβο-
λικῶς μὲν τὴν ἀκολασίαν, ἐλλειπτικῶς δὲ τὴν ἀνασθησίαν.

Κεκολασμένοι δὴ τὸ ἐμφυῆς ἦθ^ο εἶναι προσήκει, ὃ ἄλλοτε ἔτ' αἰθουσα ἢ ἀλώπηξ, ἔτ' ἐρίβρομοι λέοντες κ^τ τὸ ἔ Παιδάρκ^ο γνωστοὶ διαλλάξοιντο. Καὶ ἤνξατό τις φιλόξεν^ο ε' εἰξί^ο, εἴσοφάγ^ο ὦν, τὸν φάρυγγα αὐτῶ μακρότερον γεράνῃ γενέσθαι.

•

Μετέπειτα πρὸς ἐλευθεριότητα. Φέρι, σκειψόμεθα. Αὕτη δ' ὑπὸ τῆς Περιπαλητικῶν ἐρίξιας μεσότης πρὸς δόσιν κ^τ λήψην χρημάτων μικρῶν μετρίωντε. Διστάξαιεν ἂν τις ἐνθάδε, ποῖον ἔ τρῶπον ἐν τῇ λήψει χρημάτων καθέστηκεν ἡ ἐλευθεριότης; Τύτρε μοι ἀντερίσαι^η ἔγωγε ἀποκρεθίην ἂν, ὅτι ἐμμέσως κ^τ ἰσοδυναμάντως, μάλλον δὲ κ^τ ἀρνητικῶς, ἐν τῷ λαμβάνειν τὰ χρήματα οἷοί τ' ἐσμέν ἐλευθέριοι τυγχάνειν. Οὐ γὰρ λαμβάνοντες πλείονα ἔ δέον^ο, ἐμμέσως κ^τ ἰσοδυναμάντως δίδομεν ἑκάνα τὰ χρήματα. Διαφέρει δ' ἡ ἐλεημοσύνη ἐλευθεριότητος, οἷς αἴτιον ἔ ἀήκατ^ε. Ἡ μὲν γὰρ πάθημα τῆς καρδίας, ἡ δὲ ἐνέργημα τῆς χειρὸς εἰκεν ὑπάρχειν. Συνέδραμε δ' ἀμφοτέρω ἀποτελεσματικῶς. Καὶ τότε συνίτησιν ὁ Παῦλ^ο, ὃ ἐργάζεσθαι κελεύσας ταῖς χερσὶ τὸ αἶγαθόν, ἵνα ἔχωμεν μετὰδιδόναί τῷ χρεῖαν ἔχοντι, ἤγε τῷ φίλῳ, ἤγε τῷ ἐχθρῷ, ὃν ψωμίζειν, διαφερόντως καλόν.

54

Παραπλησίως τῆ Τιμόθεον ἐθέλει παραγγέλλειν τοῖς πλυσίσις ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, εὐμεταδότους εἶναι, κοιγωνικῶς, ἀποθησαυρίζοντας ἑαυτοῖς

ἄξιον (7) ἄξιον

ἑαυτοῖς θέμελιον καλὸν εἰς τὸ μέλλον. Τοιοῦτο δὲ τῆς μεγαλοπρε-
πείας ἔργον εἶναι φαίνεται, τῆς οὖν τὰ χρήματα μεγάλα μισό-
τητος, τῆς οὖν τὰς δαπανηρὰς ἐν χρήμασι πράξεις ἐς μεγίστην
πρεπύσης, τῆς τῶν πλοσίων, καὶ ἂν τυχόντων, ἰδίας. Καθάπερ γὰρ
τὸ ὑπερβάλλον τῆς μὲν ἐλευθεριότητος ἢ ἀσωΐας (ἢ ἂν μόνον ἀπει-
λαυσικῆς, ἀλλὰ καὶ δαπανητικῆς καὶ διασκορπιστικῆς, οἷον ἔχει Ἀκτι-
λάσι) τῆς δὲ μεγαλοπρεπείας ἢ βαναυσία καθίστηκεν. Οὕτω τῆς
μὲν ἐλλείποντος ἀνελευθερίαν, τῆς δὲ τῆς μικροπρέπειαν ὀνομαστέον.
Τοιοῦτος ἐγένετο ὁ Πλάσιος εἰς τὸ Λάζαρον, ὃ τὰ σπλάγγνα
ἑαυτῷ κλάσας, ἀλλοίτε οἱ γλύχροι καὶ κυμινοπρίσας.

ξ

Ἐπεὶ οὖν ἐς τῶν ἀρετῶν ἠθικῶν χορῶν τῶν μετροπαθητικῶν
ἢ φιλοψυχία, ἢ οὖν ἡμῶν καὶ ἀτιμίαν μετρίαν ἢ μικρὰν μεσότητος,
ἢ καθεστηκυῖα ἐν ἰρίξει τιμῆς θείου ἀπονειμθείσης, καὶ ἂν ἰδιο-
λήπτως (ἄλλοτε γὰρ προηγείται τῆς τιμῆς τὰς ἄλλας, εἰδοῖα, ὅτι
ἂν τιμωμένως, ἀλλὰ τιμῶντος ἢ ἀρετῆς, καὶ τοῖς μικροῖς καὶ ἁπει-
ροῖς συναπάγεται) ἐάντις γλύχηται τῷ εὐδοκίμῳ, ἀντιποιῆται
καλῆς ἀνατροφῆς, ἀπροσκόπως συνειδήσεως, καὶ πολιτικῆς
ἐπιποκρίτης παρὰ θεῷ καὶ ἀνθρώποις. Καθεστηκυῖα ἐν ἐκδη-
κίσει τιμῆς καλοκαγαθῆς, καὶ εὐφημίας ἀθρώπων, τῶν ἐπιθυμη-
τῶν ἂν μόνον εἶναι, ἀλλὰ καὶ δοξαζέσθαι, ὅτι πορευόμενοι ἐν πάσας
τῆς ἐπιθυμίας καὶ διακώμασι τῷ κυρίῳ ἀμαμπῶν τυγχάνουσιν ὄντες.

παίδιζι δε ἡ εὐχαρίμωνⲉ τῷ βαλευτῷ ⲉ Ἰωσήφ Φιλομήνια ἡ εὐ-
 πώσμηⲉ ἔνδον τῆς κενοδοξίας, παρ' ἧ εὐρίσκειται ἡ ἀλαζονεία καὶ
 δοκησιοσοφία τῶν φιλοημεμένων καὶ ἰψηλά φρονούντων, καὶ ἔνδον τῆς
 εὐφιλομησίας, ἧς κωλύει καὶ ἀποδοκιμάζει ὁ ἀπόστολοςⲉ, μαρτυ-
 ρούμενον συνιστᾷ τῷ μυστηρίων Θεῷ οἰκονόμον, καὶ τύπον τῷ πιστῶν
 ἐν λόγῳ ἀκαταφρόνητον καὶ ἀπειροφρόνητον.

η.

Οὐ κατ' ἐσῆαν προίτηⲉ, ἀλλὰ καὶ τὸ ποσὸν ἐξόχως διά-
 κειται ἡ μεγαλοψυχία (ἔστι δὴ μεγαλόψυχⲉ τῷ μὲν μεγέθει
 ἀκρⲉ, ἰῶ δὲ, ὡς θεῖ, μέσⲉ) ἡ περὶ ἡμῶν καὶ αἰμίαν μεγάλην μέ-
 σότης. Ἐπλημμέλησε καὶ ἡμαρτε ⲉ δέοντⲉ ὁ ἀριστοτέλης, ὁ
 λέξας, ὅτι τὸ τῷ προσηλακίζομενον ἀνέχεσθαι, καὶ τὰς οἰκείας περὶ
 ἑαυτῶν ἀνδραποδῶδες ὑπάρχει. Πλήν ἰδὲ, ὁ κριστός, ὁ τὰς ἐχθρὰς
 ἀγαπήσας, καὶ αὐτῶν ὑπερεντεύξας, κορυφᾶν ἀπὸ πασῶν ἀρετῶν
 ἔδριψε. Κακῆνσι τῷ τρόπῳ οἱ κριστιανοὶ τῷ ἐντολῇ αὐτῷ κλητῶν
 ἔχουσιν. Οὐ μὴν ἀλλ' ἐν τῷ πεφάνερωται ἡ μεγαλοψυχία, ὥστε ἐν
 τῷ τὰ καθήκοντα ἐπιτελέσαι καὶ τῷ τῷ χεῖρ ἀδημονεῖν ἕδεν τὰ
 ἐπικίνδυνον φοβεῖσθαι, ἀλλὰ πεπαρρησιασμένως καὶ μετὰ πεποι-
 θήσεως ἐδραῖον γίνεσθαι, ἀμετακίνητον, περὶ σέου ὡς ἐν τῷ ἔργῳ
 κυεῖς πάντοτε, ἀμετάπλωτον καὶ τέλει γωνιον ἀνευ ψόγου, ἔτε
 μόνον ἀρξασθαι ⲉ ἀγαθῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπομεῖναι εἰς τέλοςⲉ. Ἐκτικῶς
 τῶν διακείται ἡ μεγαλοψυχία τῇ μὲν γενικώτερον πρὸς πάντα
 ἰάγαθα, τῇ δ' εἰδικώτερον πρὸς τὰς ἡμᾶς, δὴ πρὸς ἐξοχώτατον
 τῶν

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

τῶν ἔξω ἀγαθῶν. τὰ λοιπὸν, φανεράφιλον καὶ φανερόμισον
 τυγχάνει. Ἀνάθετα δὲ τῆς ἀρετῆς τοσαύτης ὑπάρχει χαυνότης καὶ
 μικροψυχία. Πολλοὶ γὰρ, τὰ τῶν ἡρώων μετὰ κακοζηλίας μιμνήμενοι,
 τῇ χαυνότητι ἐμπιστόντες, τὸ τέλος ἀκέλευστοι καὶ πυγμαῖοι ὄντες
 τυγχάνουσι. Ἐγγυτέρως δὲ τῇ ἀρετῇ τηλικαύτη ἢ ἔλλειψις, ἐπειδὴ
 οἱ φίλαυτοὶ μάλλον χαύνουσι, ἢ μικρόψυχοι εἰσώθασιν ὑπάρχειν.

ⲁ

Προελληλακότες νῦν ἄχρι τῆς πραότητος. Φράζομεν αὐτὴν
 μισότητα ἐπὶ ὀργῆς. Ἡ δὲ ὀργὴ φυσικῶς μὲν, ζέσις ἔσται αἵματός,
 ἠθικῶς δὲ, ὄρεξις τῆς ἀνὴλυπῆσεως ἀν' ὀνομαθείᾳ. Ὀργίζεσθε,
 καὶ μὴ ἀμαρτάνετε, λέγει ὁ ψάλτης. Ὁ ἦλος μὴ ἐπιιδυέτω τῷ
 παροργισμῷ. Διόπερ ὀργίζεσθαι, καὶ ἀμαρτάνειν, ἐνδεχόμενον.
 Διὰ δὲ αὐτὴν τὴν ὀργὴν, ὡς διὰ πάθος, ἔτε ἐπαυνόμεθα, ἔτε
 ψιγόμεθα. Ἐνδεχόμενον δὲ καὶ ἀμαρτάνειν ἐν τῷ μὴ ὀργίζεσθαι.
 τοιγαρὲν ἐδέτερόν ἐστιν ὀρθόν, ἀμφοτέρου δὲ φευκτὸν καὶ σκολιόν, τὰ
 ἄκρα φημί, ὧν ἡ μὲν ὀργιλότης, ἡ δὲ ἀοργησία. Περμαχῆλον τὰ
 μέσον, καὶ ἐφικτόν ἐστίον δὲ τὴν ὑπερβολὴν πάντοτε. Ἐστίον τὸ ὄξυχον.
 λίαν τῶν μὲν ταχέως ὀργιζομένων, καὶ οἷς ἔδει, καὶ μάλλον,
 ἢ δέῃ, ταχέως δὲ ἀποφλεγματούτων καὶ παυομένων ἀργῆς. Χρὴ
 γὰρ φημῶνται καὶ θασιατῶνται τὴν σάρκα ἡμωρητικῆν καὶ θυμώδη.
 Ἐστίον τὸ πικρῶν τῶν δυσδιαλύτων, καὶ πολλὸν χρόνον κραιπνή-
 μεια θυμὸν πέψαι πεφυκότων. Πάυλα δὲ γίνεται αὐτοῖς τὰ
 ἀσκήματα, ὅταν ἀποσιδῶ. Ἡ γὰρ ἡρωεῖα πάυει τῆς ὀργῆς

Ⲃ

Ε. Γ. ΠΑΝΤΟΣ Π. Π.
 ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ἠδονὴν ἀντὶ τῆς λύπης ἐμποιοῦσα. Ἐάτεον ὡς ἄτι μάλιστα καὶ
 τὴ χαλεπότητα τῶ μὴ ἀλλατιομένων ἀνευ ἱμερείας ἢ κολάσεως.
 Ἐάτεον γέλῳ καὶ τῶ ἀοργησίαν, ἕως χάριν ἢ γραφὴ καὶ τῶ ἠλὶ
 ἐγκαλαῖ. Ἐστὶ ὅτε δὲ οἱ μὴ ὀργιζόμενοι ἠλίθιοι δοκῶσιν εἶναι, καὶ
 εὐκ' αἰσθάνεσθαι, εὐδὲ λυπεῖσθαι, καὶ παλιόπασιν εὐκ' εἶναι ἀμυν-
 τικοί.

Κεφάλαιον τῶ εἰρημένων. Ὁ Πράος τῆ μὲν ἀφελικὸς τῆ δε
 ἀνεκτικὸς ὡν ἰσυχάνει. Ἀπέχεται γὰρ τῆς ταχυπειθείας καὶ ταχυ-
 λογίας, γενόμενῳ ταχύς μὲν πρὸς τὸ ἀκένειν, βραδύς δὲ πρὸς
 τὸ λαλεῖν (ἐφ' ᾧ πολλοὶ λαλήσαντες μετενόησαν, σιγήσας δὲ
 εὐδὲς ῥᾶστα) βραδύς δὲ πρὸς ὀργήν. καθάπερ καὶ ὁ νέῳ ὁ
 βασιλεὺς, ὁ Σαβλ, προσεποιήσατο, ὡς παρακῆσας τῶν λοιδο-
 ριῶν. Ἀπέχειται τῶ ἑαυτὸν ἐκδικεῖν, τόπον διδῶς τῆ ὀργῆ.
 Ἀπέχεται δὲ τῶ πονηρῶ, μὴ ἀνίστας, ἀλλὰ ῥαπιδεύεις ἐπὶ τῶ
 δεξιᾷ αὐτῶ σιαγόνῃ, εὐρέφει καὶ τὴν ἄλλην, ἀγγαρευόμενῳ
 μίλιον ἐν, ὑπάγει δύο. Οὕτως ἡ σκιρτῶσα φιλαυτία πωλοδα-
 μνεῖται. Οὕτως ἀνθρακες πυρὸς ἐπὶ τῶ κεφαλὴν τῶ ἀνιδίκῃ
 καὶ ἀντιπάλῃ σωρεύονται. Οὕτως εὐ νικώμεθα ὑπὸ τῶ κακῶ, ἀλλὰ
 νικῶμεν ἐν τῶ ἀγαθῶ τὸ κακόν. Οὕτω καταρτίζομεν τὴς ἐν
 τῶ ἁμαρτωλίῳ προληφθέντας, καὶ τροποφορῶμεν, εἰδότες
 ὄφλεν, καὶ προσχρῶντες τὸ πρᾶον, κατὰ τὸν Γρηγόριον τὸν
 Θεολόγον.

ἀλείπτται ἡ δικαιοσύνη, τῇ μὲν ὅλη, ἢ καθόλου, ἐν τῇ κατὰ
 τὸ θεόγονιδον λόγον πανακέρεια συλλήβδην πᾶσ' ἀρετῇσι, καὶ
 αὕτη ἀρετὴ τελεία, ἢ μὴν ἀπλῶς, ἀλλὰ πρὸς ἕτερον, ὃν τρόπον
 Σιμεὼν δικαιοσύνην καὶ εὐλαβίαν ἡμῖν ἐν ἀγία γραφῇ συνιστάνει,
 ὅστε σιωπᾶν περὶ τῶν λοιπῶν τῇ δὲ ἐν μέρει, ἢ ἐστὶ μεσότης περὶ
 τὰ δέοντα ἀνονέμεν ἐκάστω, καὶ ζῆν εὐσεβῶς, πρὸς τὸν θεόν, δι-
 καίως, πρὸς τὸ πλησίον, σωφρόνως, πρὸς ἑαυτόν. Παντελής καὶ ὁλό-
 κληρος αὕτη ἡ δικαιοπραγία τῶν βελομένων ἀμέμπτως ζῆν ἐν
 βίῳ, καὶ μηδένα ἀδικεῖν προαιρημένων. Οὔτε τὰ πρῶτα, ἔτε τὰ
 δεύτερα καὶ τὴ φύσιν ὁφθαλμῶν προσήκει. Ἐν τῇ δὲ κατὰ θεὸν πολυ-
 τεία ἀπαρνηθῆναι ἑαυτόν, καὶ τῷ τῷ χειρὶ ὑπογραμμῶ ἐπεῖθαι
 καθῆκε. Ἀνευδοιάτως ἔτω λαχίσομεν τῆς ἀναλογίας Γεωμε-
 τρικῆς ἢ Ἀριθμητικῆς ἐν ἀνθρώποις. Φεύξομεν δὲ τὴ δεισιδα-
 μονίαν ἢ ἐθελοθρησκίαν ἐν θεοῖς, ἔτ' ἐν ὑπερβολῇ, ἔτ' ἐν ἐλλείψει
 δικαιοσύνης ἀπτεῖσθαι μέλλοιτες. Ἄλλοι πρὸς τὸ παρόν, ἵνα μηδὲν
 λέγω περὶ τῆς, ὅτι ἐν τῇ κατὰ θεὸν Διαθήκῃ ἐκτὸς τῶν λεγομένων
 εὐρεσκειῶν ἔσονται τῶν ΡΗΜΑΤΩΝ ΗΘΙΚΩΝ, οἷον, ἀσέλγεια,
 πλεονέκτημα, ἐπιεικεία, ἀχροκέρδεια, ἀσοργοί, αὐθαδέια, φιλα-
 θρωπία, χρηστότης, ἐκυσίως, προαίρεσις, εὐκρίνεια, φιλο-
 νηκία, ταπεινοφροσύνη, ἰσότης, σεμνότης, ζηλωτής, εὐλα-
 βία. Τίς γὰρ ἀρνήσασθαι ἂν, ἡθικὴν πανάρετα τῶν ἀκριβῶς
 περιπατέων χειρῶν ἐνταῦθα εὐρεθῆναι;

ιβ.

Ὅμιφωνα ἔσυνωδά, ΤΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΣ ΛΕΓΟΜΕΝΑ ἔσιν καινῆ
 τῆ Διαθήκη, ἔχει Βαλθάσαρ⊙ ἢ Μένζι⊙. οἷον ΛΟΓΙΚΑ ἢ
 Διαλεκτικά, ᾠθολογισμός, ἔλεγχ⊙, τεκμήριον, ἔξις,
 ἀφορμή, συζήσεις. ΡΗΤΟΡΙΚΟΝ, τὸ, ἀνά ἐστιν ἀληγορέμενα
 ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ, ἐπιβάλλον μέρ⊙, λογίζομαι, λόγ⊙ δόσεως ἢ
 λήψεως. ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΑ, μήκ⊙, βάθ⊙, πλάτ⊙, ὕψ⊙,
 στερέωμα, γάδιον, συχνημαλίζεσθαι, ἀποκαλάσεις. ΓΕΩΓΡΑ-
 ΦΙΚΟΝ, τὸ κλίμα. ΔΙΚΑΝΙΚΑ καὶ ΠΟΛΙΤΙΚΑ, ἐπερώτημα, ἀρραβών,
 ἀλάκλι⊙, ἀέγκλητ⊙, χειρόγραφοι, αἰομία, διαθήκη,
 ἀλακατάθηκη, ἀπρλογία, ἀρπαγμός, κοιωνία, αὐθειτῶν,
 πρέσμα, ἔγγυ⊙, προθεσμία, ἀπόταξις, ἀιάκρσις.

ιγ.

ΦΥΣΙΚΑ τέλ⊙ ἢ ΙΑΤΡΙΚΑ ἀναγιγνώσκονται ἰντάνδα τὰ ῥήματα, τὰ
 ὑπὸ συγγροφῆν τῶν θεοπνεύτων ἀγίαζόμενα. Πύρωσις, καταρτισμός,
 δρόμβ⊙, σπλάγγνα, δάλπην, κέλλα, σύνδεσμ⊙, θυμός, σκίβαλα,
 ἔμφωι, γάγγραινα, φαρμακία, ὑποπιάζειν, συμπαλῆα, φρίνις, ἔκτρομο,
 ἐνώδια, μαργαίτης, ζῶμη, καυτήριον, συκομαραία, πρέσις, σερτῆ
 τροφή, αἰδητήριον, σόμαχ⊙, ἀναζωπυρεῖν, ἀρμῶ, μυελός, τράχηλ⊙,
 παροξυσμός, φοίνεξ, ἄρδ⊙, ἀλάβαστρον, ζιζάνια, σῖτ⊙, ψυχικὸς
 ταῦτα ῥῶν, καὶ πλείω τὰ ῥήματα, θεωρητικῶς μὲν φιλοσοφικά, πρακτι-
 κῶς δὲ θεολογικά, βιβλικὰ, ἢ θεόπνευστα καθίστηται.